

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

19. In quos cadant animæ Affectus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

omnes ab amore suum ortum habere. S. Tho. 1. 2. q. 25. ar. 4.

S. Tho. 1. 2. q. 60. ar. 5.

Septimò quæritur, Quibus virtutibus Affectus animi corrigantur, ac temperentur? **Respondeo,** Temperantia & alijs virtutibus ei subiectis & cum ea coniunctis; cuiusmodi sunt sobrietas, pudicitia, castitas, emendari & reprimi delectationes, quæ gustu & tactu percipiuntur; & proinde moderatur temperantia desideria, cupiditates, amores, tristitias, & odia rerum ad gustu & tactu pertinentium. Fortitudine coercentur, & corriguntur timores, audacia, & temeritates in periculis, & rebus formidabilibus subeundis; cuius generis sunt exilia, carceres, verbera, vulnera, cruciatus, tormenta, & mors ipsa. **Magnanimitate** reprimuntur cupiditates rerum magnarum, vt sunt cupiditas honorum, dignitatum, imperandi libido & dominandi. **Magnificencia** verò cohibet appetitus immodicos habendi, & augendi rem familiarem & domesticam: temperat item sumptus, & impensas nimias in bonis administrandis. **Clementia** certum modum imponit in pœnis delinquentium rependendis. Mansuetudine temperantur iræ: Patientia verò fastidia & dolores, qui sentiuntur ex difficultate, aut diurnitate bene operandi. Liberalitas frænât immodicos appetitus habendi pecunias, lucrum, & opes. Charitate, quæ est humanitas siue benignitas, corriguntur odia & inuidiæ in alios. Hospitalitas præferibit modum in excipiendis aduenis, peregrinis & alijs hospitibus, ijsque humaniter & amicè tractandis. Misericordia præcipit quo pacto sit egenis, & miseris succurrendum. Prudentia secundò aliquos corrigit homines in consilijs præcipites, in iudicijs incōsideratos, in propositis inconstantes, & leues: sed hæc potius sunt rationis vitia, quam animi affectus. S. Thom. 2. 2. q. 53. ar. 5. veritas fidem seruat in promissis, cōmercijs & contractibus, in verbis modum adhibet comitas, affabilitasque sermonis. Præterea si Temperantia, Fortitudo, & Iustitia, accipiuntur vt sunt generales quidam virtutum modi, & conditiones, siue vt sunt communes Virtutes, Temperantia moderatur & reprimat animum in ijs omnibus, quæ sensus & corpus delectant: Fortitudo in ijs omnibus, quæ tristitia afficiunt, vt molesta & aduersa: iustitia in ijs omnibus, quæ sunt ad alterum. tunc tamen quælibet non est vna simplex virtus, sed est collectio multarum virtutum, vt dicam inferius.

Cap. XIX.

In quos cadant animi Affectus.

PRIMVM quæritur, An affectus animi Deo conueniant? contra Stoicos omnino negantes in Deum affectus animi cadere Lactantius multipliciter probat Deo congruere misericordiam, qua hominum miseras subleuat: gratiam & benignitatem, qua omnes beneficijs innumeris afficit: Clementiam & Lenitatem, qua culpas condonat, & pœnas mitigat: & iram, qua meritò improbis irascitur, delinquentes corrigit & malefacta coercet, ac punit. Sed communis est omnium Theologorum sententia, affectus animi, qui

Lactan. in libr. de ira Dei.

sunt appetitus sensus, Deo conuenire non posse, vt planè perspicuum est, & proinde in Deo non sunt motus, quibus affectus ad appetitum sensus pertinentes solent nostra corpora immutare, & afficere. Deinde affectus rationis, qui sunt ex obiecto & materia mali, Deo congruere nequeunt, id quod per se satis est manifestum. Affectus item appetitus rationis, hoc est voluntatis, qui ex obiecto & materia aliquid imperfecti continent, in Deum nequeunt cadere, neque enim Deus potest timere, & proinde nec contristari. Pari modo pœnitentia, verecundia, aut pudor vel emulatio virtutis in Deum quadare nō possunt. **At verò alij actus** voluntatis affectibus similes Deo congruunt: amat enim Deus bonos, odit improbos, cupit salutem omnium, gaudet benefactis, delicta plectit, ac vindicat pœnitentibus ignoscit, & parcat supplicibus, fert opē miseris, liberalis est, & munificus erga omnes, nocentes pœnis addicit, & subiicit: iustorum hominum benefacta, & merita præmijs compensat.

Secundò quæritur, An fuerint in Christo Domino affectus animi? **Ratio** dubitandi est, quia ex Sacris litteris constat eum doluisse, timuisse, moestum fuisse, læratum fuisse, & cupisse, sicut etiam legitur esurisse & sitisse: **Respondeo,** ex communi omnium Theologorum sententia, in Christo fuisse affectus, sed non eodem modo, quo in nobis insunt. **Primò** enim Christus Dominus eos animi affectus nō habuit vt peccato per originem à primis parentibus contractos, vt nos habemus. **Deinde** nō fuerunt in eo affectus vt ex conditione, & infirmitate naturæ rationem præuertunt. **Insuper** non fuerunt ijs, quatenus rationis imperium detrahant, & recusant, nec vt deserunt, neque vt rationem victam ad se pertrahunt, quod in nobis aliquando contingit, præterea non fuerunt in eo, vt suis moribus subitis ante omnem rationis vsuum corpus afficiunt, & immutant. **Ad hæc** nec fuerunt in eo affectus, qui sunt ex obiecto & materia mali, vt inuidia, auaritia, ambitio, iactantia, arrogantia. **Postremò** in eo fuerunt affectus ratione temperati, & menti obsequentes, & voluntariè suscepti. Sicut enim esuriebat, & sitiebat quando & quomodo volebat; sic etiam timuit, doluit, moestus fuit, expauit, fleuit, iratus est, turbatus & gauisus quando & quomodo voluit. verum, inquit, August. lib. de ciui. 1. 4. ca. 9. Christus Dominus hos motus animi certè dispensationis gratia; ita cum voluit, suscepit animo humano, vt cum voluit, factus est homo. & paulò inferius, habemus ergo eas animi affectiones, ex humane conditionis infirmitate, non ita Dominus Iesus, cuius & infirmitas fuit ex potestate. Sic ille. In manu igitur Domini nostri erant eius affectus, laxabat eos vel contrahebat suo nutu, & arbitrato. Negat Hieronymus Matih. 5. ca. 26. & epist. ad Eustochium de custodia virginis, in Christo Domino fuisse passionem: vocat Hieronymus passiones quatenus sunt animi perturbationes, quæ rationem & voluntatem præcurrunt, non quatenus sunt motus animi recta ratione, & voluntate temperati: pari ratione cum Hilarius. lib. 10. de Trinit. & in Psalm. 53. ca. 68. inficiari videtur vllum sensus, & corporis dolorem Christum Dominum fuisse perpeffum, dolorem accipit eum, quem conditione naturæ etiam inuiti patimur, non eum, quem sponte no-

Matth. 24. Matth. 4. Ioan. 19. S. Tho. 1. 2. q. 15. ar. 3.

stra susci-

stra suscipimus, ac toleramus: & sicut fames ac sitis in eo vera erat, licet volūtaria, sic verus quocumque fuit dolor, metus & moeror, sed voluntarius.

Tertio quæritur, An beatis patriæ cœlestis incolis Affectus conueniant. Respondeo cum Augustino. *lib. de ciui. 14. c. 9.* affectiones esse huius vitæ, non illius, quam futuram speramus & sæpe etiam inuiti illis cedimus: ac proinde constat, in spiritus beatos eos affectus non conuenire, qui sunt ex obiecto & materia mali, quia cum eorum statu & conditione pugnant. Deinde Beati spiritus metu rei formidabilis, periculosa, seuæ vel asperæ, & tristitia nequaquam afficiuntur, quia etiam eorum felicitati & beatitudini repugnât. Item Beati illi cœli habitatores habet voluntatis actus similes affectibus appetitus sensus: amat enim bonos, & honesta; oderunt improbos, ac turpia: egenis & miseris opem afferunt. Est tamen apud Theologos peculiaris Quæstio, An Beatis illis mentibus infit verus timor Dei; an verò solum timor Dei, ut est pietas quædam & reuerentia, qua Deum supplici & religioso animo colit, & reuerentur. Veruntamen nihil est de hac quæstione cur in præsentia dicamus, postea in proprio loco disputaturi.

Quarto quæritur, An Angeli habeant Affectus? Respondeo, Eos omnino carere affectibus, & motibus qui ad appetitum sensus spectant, quòd planè liquet. Deinde affectus appetitus rationis, hoc est, voluntatis, conueniunt Angelis: possunt enim inuidere, amare, cupere, odisse, gaudere, contristari, irasci, superbire, ambitione & inani gloria permoueri. Et sermo est de Angelis, non ut beati & felices, aut æterno iam supplicio damnati, & sua culpa deprauati sunt: sed ut considerantur à nobis absolutè ex eo, quod habent naturæ suæ conditione.

Quinto quæritur, An in primis nostris parentibus ante lapsum fuerint affectus? Respondeo ex communi omnium Theologorum sententia, quam à Patribus acceperunt, in eis non fuisse affectus, qui in malo versantur; nec affectus, ut nimij sunt & immodici; nec ut rationem præueniunt, aut recusant, aut deserunt, aut ad se renitentem pertrahunt: neque ut subitis motibus corpus perturbant, & commouent, quia sunt in gratia, & sanctitate, Dei beneficio conditi, magna prudentia & sapientia præditi & ornati, diuinis singularis prouidentia præsidij muniti & instructi: quorum omnium auxilio omnes animi affectus in debito virtutis officio continebant: ita ut motus etiam arcerent, & auerterent à se, quibus corpora nostra, ex rebus imaginatione subita perceptis, aut conceptis, coloris & sanguinis mutationem patiuntur.

Sexto quæritur, An affectus in sint in nobis ex peccato primorum parentum contracti, an verò ex ipsa naturæ nostræ constitutione suscepti: quod est quærere, An affectus sint nobis innati, & insitit tanquam naturales effectus, an verò sint primi peccati poena? Respondeo, Philosophos, ut qui peccatum originis ignorauerunt, docuisse, affectus esse naturales, hoc est, naturæ nostræ conditiones. Nos tamen fide diuina illustrati, idem de affectibus credimus quod de morbis corporis, sicut enim morbi corporis ex parte naturales

sunt, quia natura nostra ex sua constitutione est morbis obnoxia, nihilominus tamen sunt primi peccati poena, quoniam si primus homo seruata lege Dei, in gratia & sanctitate, in qua fuerat diuinitus procreatus, sese continuisset, naturam liberam à morbis, & ægritudinibus, qualem acceperat sibi ac posteris, beneficio ipsius Dei, non autem humanæ naturæ constitutione in omnes posteros traduxisset; quia tamen peccatum admisit, naturam gratiæ & sanctitatis munere destitutam, & proinde morbis obstrictam in posteros transmisit. Ita quoque si liber à peccato persisteret, naturam liberam ab affectibus cum ratione pugnantibus in posteritatem omnem transfunderet: Verùm quoniam peccato infectam naturam propagatione cum posteris communicauit, trāsmisit quoque eam affectibus rationi obtinentibus subiectam. Postremò sciendum est affectibus appetitus animalis, totidè in voluntate similes affectiones respondere: nam voluntas, sua bona amat præsentia vel absentia, odit contraria, expetit & optat habere bonum, quod amat, & non habet, in adepto delectatur, sperat quoque, metuit, desperat, detestatur, irascitur, tristatur, & dolet. eos autem volūtatis motus ratio temperat, moderatur, sedat, componit, excitat, confirmat, prout expedire perpexerit.

Cap. XX.

De habitibus, Quid sint & in quibus facultatibus hominis habitus comparantur.

PRIMO quæritur, Quid sit habitus: Respondeo, Triā esse in anima ex Aristotelis sententia communi Theologorum consensu recepta, affectus nempe, Facultates & Habitus. De affectibus hæcenus diximus: reliquum est, ut de habitibus pauca dicamus.

Animaduertendum est, facultatem animæ esse vim & partem, qua anima certum actum, certam functionem, & opus suum præstat. Et quando animæ facultas suo officio fungi non potest nisi alicuius corporei instrumenti præsidio, eius modi facultas dicitur corporalis; cuius generis sunt vires sensuum. Ea vero facultas spiritalis est, quæ suam potestatem exercet; & sui muneris functionem & opus facit sine vlllo instrumenti adminiculo, ut est intellectus siue mens & voluntas. Porrò quanquam facultas animæ secundum probabilem quorundam Theologorum sententiam, re ab anima non differt, sed ratione, ita ut facultas animæ sit eadem res, quæ anima: Distinguuntur tamen facultates animæ inter sese, vel instrumento, quo vtuntur, vel officio, quod obeunt, & præstant, vel obiecto & materia, in qua versantur, & propterea anima iuxta eorum sententiam, quatenus verum cognoscit, & percipit, est intelligendi facultas; quatenus verò bonum iam cognitum amat, & appetit, est voluntas: ut susceptas vel conceptas rerum imagines conseruat, & retinet, est Memoria: Denique ut per oculos quippiam videt, vel per aures sonos percipit, est videndi vel audiendi facultas. Habitus verò est quædam qualitas extrinsecus accedens, & in

Arist. li. 2. Ethic. ca. 5.